

Provinciale Staten
van Limburg

Ons kenmerk 2021/8800
Uw kenmerk -

Maastricht
Verzonden

30 maart 2021
30 maart 2021

Onderwerp

Ontstane politiek-bestuurlijke situatie

Geachte Staten,

In navolging van ons schrijven van 26 maart jl. alsmede gezien de ernst van de omstandigheden rondom de politiek-bestuurlijk situatie die is ontstaan, berichten wij u het volgende. Het College van Gedeputeerde Staten heeft kennisgenomen van uw besluit om op vrijdag 2 april a.s. een extra Statenvergadering te beleggen. Tevens heeft u via het Presidium aangegeven een nadere staatsrechtelijke en bestuurlijke duiding te willen ontvangen vanuit het College. Zoals wij in onze brief van 26 maart jl. hebben aangegeven, is een debat in uw Staten in de context van een extraparlamenteair College belangrijk om richting te geven aan de wijze waarop dient te worden omgegaan met de nu opgevallen vacatures.

Staatsrechtelijke duiding: vertrouwensregel en politieke verantwoordelijkheid

De samenwerking tussen het provinciale bestuurscollege en het vertegenwoordigend orgaan is hoofdzakelijk gegrond op twee samenhangende beginselen: de politieke verantwoordelijkheid van bestuurders jegens Provinciale Staten (artikel 167 Provinciewet) en de vertrouwensregel (artikel 49 Provinciewet). In het eerste onderzoeksrapport van Tilburg University (mei 2020) dat in opdracht van de Commissaris van de Koning is uitgevoerd naar de werking van de extraparlamentaire bestuursvorm, zijn deze twee beginselen nader toelicht:

“De vertrouwensregel

In algemene zin houdt de vertrouwensregel in dat een bestuurscollege en individuele bestuurders alleen kunnen functioneren als ze het vertrouwen hebben van een meerderheid van de leden van het vertegenwoordigend

¹ Tilburg University (2020). *Waar een wil is. Een onderzoek naar de extraparlamentaire bestuursvorm in Limburg in de praktijk, maart 2019 – maart 2020, mei 2020*. Zie brief CdK van 29 mei 2020 (kernmerk 2020/22773).

√

orgaan. In sommige parlementaire stelsels moet dat vertrouwen aan het begin van de regeerperiode uitdrukkelijk worden uitgesproken door de volksvertegenwoordiging. In de Nederlandse context wordt gewoonlijk aangenomen dat bestuurders het vertrouwen van de volksvertegenwoordiging genieten, tot blijkt – uit de aanneming van een motie van afkeuring, de afwijzing van kernonderdelen van beleid of de verwerping van de begroting – dat het ontbreekt. Binnen het provinciaal bestuur komt in de benoeming van de gedeputeerden door de Staten (artikel 35, eerste lid, Provinciewet) tot uitdrukking dat de gedeputeerden het vertrouwen van (een meerderheid in) de Staten hebben.

Politieke verantwoordelijkheid

Het aangrijpingspunt voor effectuering van de vertrouwensregel is de politieke verantwoordelijkheid van bestuurders voor het door hen en in hun naam gevoerde bestuur. Het bestuur legt dagelijks verantwoording af aan de volksvertegenwoordiging door het verstrekken van informatie, zowel uit eigen beweging al desgevraagd, in mondelinge of schriftelijke vorm. Het opzeggen van het vertrouwen in een bestuurder of het gehele bestuurscollege door de volksvertegenwoordiging leidt noodzakelijkerwijs tot het ontslag van de betreffende bestuurder(s). De ratio daarvan is dat alleen het vertegenwoordigend orgaan is gekozen; het bestuur heeft geen eigen kiezersmandaat en wordt slechts indirect gelegitimeerd door het vertegenwoordigend orgaan, in de vorm van het vertrouwen dat wordt gesteld in de bestuurlijk verantwoordelijken.” (p.4)

Als de relatie of de ‘binding’ tussen een College en de volksvertegenwoordiging wordt gekenmerkt door de vertrouwensregel, dan is er sprake van een parlementair regeringsstelsel. Dat geldt ook voor provincies. Er is geen principieel onderscheid tussen een ‘parlementair’ college of een ‘extraparlamentair’ college. Wel is er een gradueel verschil in een extraparlamentaire context waarbij er door het ontbreken van een door politieke partijen ondertekend coalitieakkoord sprake is van minder directe formele binding aan de bestuurlijke prioriteiten van het College en meer vrijheid voor partijen in Provinciale Staten.

In het geldende recht is niet aangegeven op welke wijze moet worden besloten over de vervanging van tussentijds vertrekkende gedeputeerden. Tevens is het, anders dan op landelijke niveau, niet mogelijk om tussentijdse verkiezingen te houden. De samenstelling van de Staten in de zin van partijpolitieke verhoudingen, verandert dus in beginsel niet, behalve in het geval dat leden van fracties zich afsplitsen of een nieuwe groep vormen. Elk College zal dus in de huidige samenstelling van de Staten op basis van vertrouwen moeten kunnen samenwerken.

Duiding van het College van Gedeputeerde Staten

Na de provinciale statenverkiezingen in maart 2019 is er een (in)formatieperiode gestart voor de vorming van een provinciebestuur. In deze periode zijn er in mei 2019 een 8-tal uitgangspunten geformuleerd die onderschreven zijn door alle politieke partijen waarbij de SP een voorbehoud heeft gemaakt op twee onderdelen. Vanuit deze inhoudelijke uitgangspunten is vervolgens gezocht naar de samenstelling van een provinciebestuur. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een extraparlamentaire bestuursvorm en een bijbehorend Collegeprogramma waarin rekening is gehouden met de wensen en aandachtspunten van alle politieke partijen. De gedeputeerden van het College van Gedeputeerde Staten zijn formeel door uw Staten benoemd op 28 juni 2019 op voordracht van de beide toenmalige formateurs die namens Provinciale Staten hun werkzaamheden uitvoerden.

Vanuit de gezamenlijke uitgangspunten en het Collegeprogramma is er door het College de afgelopen periode gewerkt aan ruim 30 beleidskaders, provinciale begrotingen, jaarstukken, herfstnota en

voorjaarsnota, verordeningen en diverse grote projecten die met vaak ruime (en wisselende) meerderheden in Provinciale Staten zijn vastgesteld. Tevens hebben de Staten ook vele moties en amendementen ingediend bij deze statenvoorstellen waarmee mede richting is gegeven aan de provinciale koers.

Wat betreft de huidige politiek-bestuurlijke ontwikkelingen rondom IKL en haar voormalig directeur Vrehan hebben twee leden van het College op vrijdag 26 maart jl. aangegeven de politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen en per direct hun ontslag aangeboden. Vanuit de Provincie lopen er op dit moment drie onderzoeken:

1. Ten eerste heeft de Commissaris van de Koning op 23 maart jl. de externe adviseur Integriteit Provinciale Staten verzocht een voorstel te doen voor een extern te beleggen integriteitsonderzoek. Opzet en vraagstelling zullen nog deze week aan de Commissie Integriteit van uw Staten worden voorgelegd;
2. Het College van GS heeft op 23 maart jl. opdracht gegeven aan de onafhankelijke provinciale concerncontroller om de feiten inzake opdrachten, subsidies en financiering/leningen in beeld te brengen als het gaat om de organisaties waarbij de heer Vrehan betrokken is. Daarbij is de provinciale accountant gevraagd zich uit te spreken over de opzet en inhoud van het onderzoek. Deze heeft inmiddels aangegeven dat dit een goede opzet betreft. De resultaten zullen naar verwachting uiterlijk 30 april a.s. opgeleverd kunnen worden;
3. Tenslotte heeft het College van GS reeds eerder, namelijk op 24 november 2020, besloten tot het uitvoeren van een art.217a onderzoek naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de provinciale subsidies. Het onderzoeksvoorstel is op 22 januari 2021 besproken in de Controlecommissie.

Het College van GS, de CdK als voorzitter van PS alsook de afgetreden gedeputeerden, zullen actief hun volle medewerking verlenen aan deze onderzoeken. Tevens zullen de gestelde schriftelijke vragen van GroenLinks, D66 en 50PLUS tijdig van separate beantwoording worden voorzien.

De inmiddels afgetreden Raad van Toezicht van IKL heeft onder zijn verantwoordelijkheid opdracht gegeven tot een extern en onafhankelijk integriteitsonderzoek ingesteld naar de besturing van IKL. De onderzoekscommissie bestaat uit mevrouw drs. Maria Henneman (voorzitter), mevrouw mr. Eva Knipschild en professor dr. Jaap van Manen. De commissie verwacht ongeveer 6 weken nodig te hebben voor het onderzoek. Tevens heeft het CBF, Toezichthouder Goede Doelen, het IKL op 26 maart onder verscherpt toezicht geplaatst.

Tegelijkertijd kent Limburg ook grote inhoudelijke uitdagingen voor de komende tijd. Het provinciaal beleid is vertaald in kaders en projectvoorstellen waarmee bijgedragen wordt aan een beter en sterker Limburg. Juist in deze Corona-crisis is het bieden van zekerheid en continuïteit vanuit de overheid belangrijk. Op nationaal niveau is de vorming van een nieuw Kabinet en de wijze waarop Limburg haar belangen in een nieuw Regeerakkoord zoveel als mogelijk wil verankeren cruciaal. Dit geldt eveneens voor het benutten van de grote nationale, euregionale en Europese fondsen waar de komende maanden tranches van opgesteld worden c.q. leiden tot nieuwe besluitvorming.

Het College heeft in haar brief van 26 maart jl. aangegeven dat het aan Provinciale Staten is om richting te geven aan de wijze waarop dient te worden omgegaan met de nu opengevallen vacatures. Als het gaat om de uitdagingen voor de komende tijd en de uitvoering van het door Provinciale Staten vastgestelde beleid en inhoudelijke kaders, is het huidige College gemotiveerd en beschikbaar om hier verder invulling en uitvoering aan te geven.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris